

More i brod

ili ćaskanje o pomorskoj terminologiji

U prapočetku ne bijaše ničeg a postojaše more, i mnogo mnogo kasnije izgrađen je brod. Tako je more postalo najduža, najšira i najjeftinija prometnica na zemlji.

Ima li što bližeg i intimnijeg nego što je brod i more koji su neraskidivo povezani jedno s drugim sve do nestanka broda.

Brod nestaje jer je izrađen od tvari koju morska voda agresivno napada i razjeda. Od samog porinuća brod padne u zagrljaj mora, i od tog časa počinje lagano propadanje broda odnosno borba oko konzervacije njegova trupa i opreme. Tako su brod i more prisno spojeni i priljubljeni u vremenu kroz koje more i miluje i razjeda brod.

Inače more se zna i ulagivati naročito za vrijeme plovidbe po »bonacama« i nježnim lahorima; ali zna i udarati o brod razbijajući sve što nije dobro učvršćeno ili privezano.

Stoga možemo reći, da more kao i ljubavnica ima dva lica: jedno lijepo i umiljato, a drugo ružno i okrutno. Pomorci tijekom radnog staža iskuse podosta od jednog i drugog tj. sve s morskog lica i naličja.

I za brod bismo mogli reći da ima dva lica, ili dva bića, jer se drukčije ponaša u bonaci zaštićene luke ili drage, a drukčije u oluji i teškom moru.

Dok mirno pluta u luci ili drazi brod se može okrenuti samo oko jedne osi, i to vertikalno.

Razmotrimo sada situaciju broda na mirnoj vodi u luci, jer treba razjasniti termin (izraz ili naziv) POLOŽAJ BRODA.¹

Kad je riječ o položaju broda, kojeg na pomorskoj karti utvrdimo pomoću koordinata, onda se misli na položaj brodske vertikalne osi. Drugim riječima koordinate koje presijecaju vertikalnu brodsku os pokazuju položaj broda na pomorskoj karti. Pri ovome nije važno kamo je upravljen pramac broda, jer može biti slučaj da brodska vertikalna os bude na istom mjestu, a da se brodski pramac zaokrene u bilo koji PRAVAC.² Ali, kada brod zaplovi po labilnoj podlozi kao što je more tada se brod može nagnjati još oko dvije svoje osi. Znači brod se može zaokrenuti oko tri osi i to:

1. Brod možemo kormilom zaokrenuti u drugi PRAVAC (kurs) oko njegove vertikalne osi,

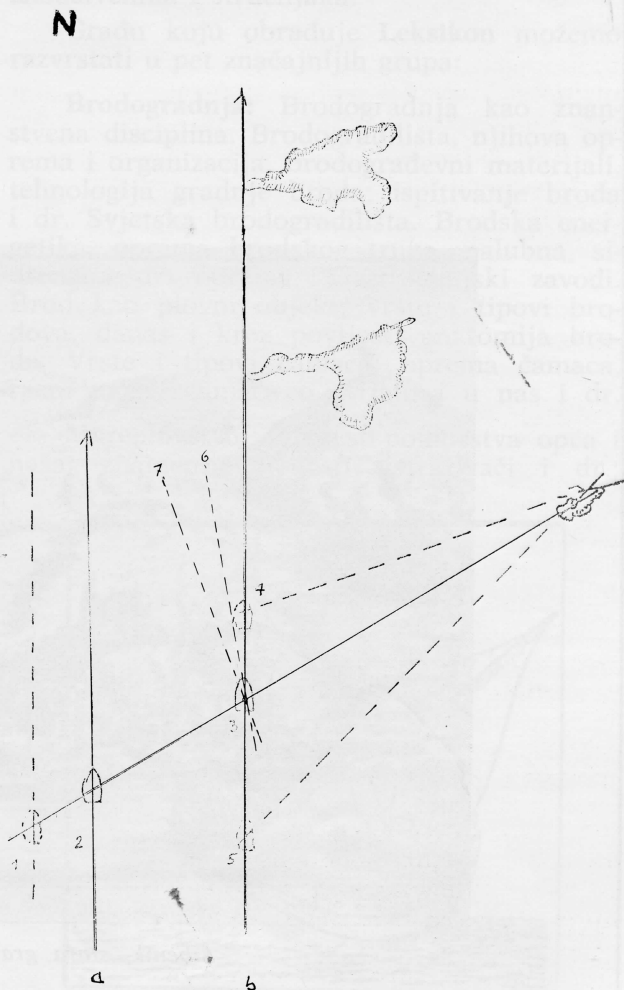
2. Kad se brod uslijed valova LJULJA on se pomakne oko svoje horizontalne bočne osi.

3. Kad se brod na moru VALJA on se okreće oko svoje horizontalne uzdužne osi.

Ad. 1 Naprijed je iznijeto da se brod može kormilom zaokrenuti oko vertikalne osi u drugi pravac. Pri ovome brod može biti u isto vrijeme samo na jednom mjestu tj. na jednom položaju bez obzira na pravac pramca, vidi crtež... pod 6 i 7. Iz crteža razabiremo da brod plovi u tzv. »pokritom smjeru, pa smjerenjem vrha otočića s desne strane (desni bok) utvrđuje položaj broda. Na istom crtežu pod 6 i 7 brod je na istom položaju (iste koordinate), ali je brodski pramac okrenut u drugom pravcu.³

Ad. 2 Kad se brodom plovi protiv valova oni mu izdižu pramac i prouzrokuju padanje krme. Zapravo valovi brod LJULJAJU oko njegove horizontalne bočne osi.

Ad. 3 Kad na brod u plovidbi djeluju valovi s boka oni ga ZAVALJAJU oko horizontalne uzdužne (pramčane) osi. U plovidbi



po olujnom i teškom moru (heavy sea) brod može i POSRTATI. Ovo će se dogoditi onda kad se brod u isto vrijeme i zavalja i zaljulja, pa kao u prazno odjednom posrne. Kada za olujnog i teškog mora brodimo blizu hridinaste obale onda se od siline udarca vode o hrid tvore drugi valovi suprotnog pravca, koji još više otežavaju plovidbu. Ovo komešanje valova nazivamo BIBAVICA, a udarce valova o hrid nazivamo MLATARANJE ili kratko MLAT.

Plovidba po bibavici je vrlo neugodna, jer uskomešano more kao da vrije i valovi

udaraju o bokove broda sa svih strana, pa je nemoguće kormilom parirati neki val kao što se to čini kod jednosmjernih valova s većim razmakom među njima.

¹ Svaki prvi put ispisani termin pisat ćemo velikim slovima.

² Upotrebljen je izraz PRAVAC, jer se već udomaćilo reći smjeranje (uzimanje azimuta), pokriti smjer i sl.

³ Možemo napomenuti da pri promjeni broskog pravca a kod istog položaja broda mijenja se samo horizontalni kut od smjeranog objekta, jer pri svakoj promjeni pravca kut će biti veći ili manji.

SLOBODNA PLOVIDBA - ŠIBENIK

VRŠI PREVOZ SVIH VRSTA TERETA PO SVIM MORIMA SVIJETA
S VLASTITIM I UNAJMLJENIM BRODOVIMA

Održava redovni servis na relaciji **Jadran — Crno more — Jadran**

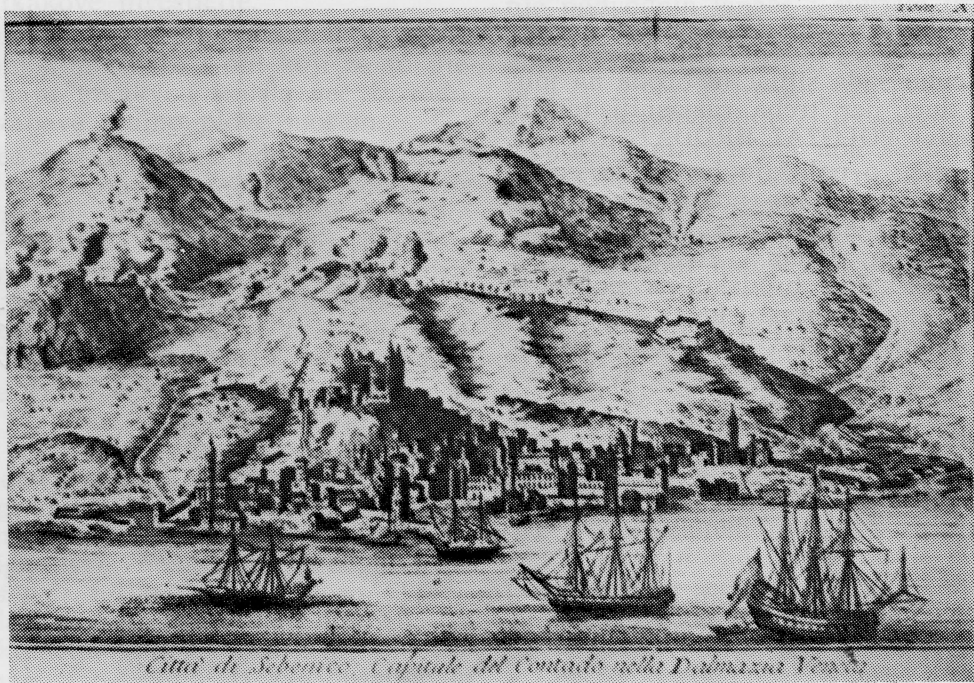
Direkcija: **Šibenik**, Sarajevska 3

P.O.B. 125

Telegram: **Plovidba — Šibenik**

Telefoni: 23-755

Telex: 27325, YU PLOV



Città di Sebenico, capitale del Contado nella Dalmazia Veneta

Šibenik, stara gravira iz 1753. godine